

Unge og rusmidler

At balancere mellem
fællesskab og mistrivsel

Jens Christian Nielsen jcn@dpu.dk
Center for Ungdomsforskning www.cefu.dk

Intet ungdomsliv uden rusmidler

- Umuligt at gennemleve teenageårene i Danmark uden at komme i kontakt med rusmidler
- Allerede i skoleårene får de fleste unge erfaringer med alkohol

Alkohol i ungdomslivet

At balancere fest, fællesskab, mistrivsels- og misbrugsfarer

Det bedste ved at være dig lige nu er ...

At man kan drikke og gå til fester. Lina 14 år

At jeg ikke drikker mere, jeg er næsten stoppet med at ryge, jeg er rykket tilbage til min gamle skole og venner og bliver ikke overfaldet nu. Kia 13 år

Det største problem eller udfordring i dit liv lige nu er ...

At klare mig godt rent sportsmæssigt, og finde nye gode venner, der ikke drikker sig stangstive hver lørdag. Josefine 14 år

At gemme over for mine forældre, at jeg ryger og drikker. William 14 år

Kilde: Unges tryghed og trivsel i Frederiksberg Kommune (CEFU 2008)

Alder og transition har stor betydning for unges risikoadfærd

Seneste måned	Alle	12-13	14-15	16-17		
Røget tobak	18	2	19	37	18	18
Drukket alkohol	47	12	52	83	47	46

Kilde: Unge og gambling (CEFU 2008)

Alkohol og ungdomsuddannelse

Et perfekt match?

Jeg er begyndt at drikke mere nu end jeg har gjort førhen. Men det var fordi førhen, der var der mine forældre, dem viste jeg sådan lidt respekt, og der gik jeg ikke så meget i byen og jo, jeg ville sgu' heller ikke rigtig i byen alligevel og sådan. Men nu, når jeg er begyndt på Handelsskolen, så går jeg virkelig til flasken.

Tobias 17 år

9/10 unge
mellem 15 og 24 år
drikker alkohol

Kilde: Når det er svært at være ung i DK (CEFU 2010)

Unge og alkohol

- At drikke alkohol er majoritetsadfærd
- Alkoholbrug opleves som en normal-adfærd af både unge som voksne og piger som drenge
- Alkohol er socialitet og ungdomskultur
- Alkohol ses som tilegnelse af voksenalvaner og integreret del af voksentilblivelse

Jeg ved godt, hvad jeg vil være stiv i/
så stik mig nu en Strawberry Daiquiri/ Og
måske en lille Havana Club/ Der er ikke noget
som den, der skruer tempoet op.

Sangen *Sjus* – Ida Corr på Katos nye plade

Unge og fuldskab

Hvor ofte drikker du så meget, at du føler dig fuld?

Unge 15-24 år:	Drikker ikke alkohol	Drikker sig aldrig fuld	Færre end 1-2 gange om mnd.	1-2 gange om mnd.	Hver uge	Flere gange om ugen
Mænd	9,5 %	4,0 %	18,6 %	41,8 %	19,5 %	6,7 %
Kvinder	10,3 %	4,8 %	23,6 %	44,4 %	13,3 %	3,6 %
Alle	9,9 %	4,4 %	21,1 %	43,0 %	16,4 %	5,2 %

Chi-square test $p = 0,000$ for alle sammenhænge i tabellen

Sammen om alkohol

Gennem alkohol viser man vilje til fællesskab
og at man ikke er tilbageholdende
men aktivt tør kaste sig ud i
ungdomslivets fællesskaber og samværsformer

Driker man ikke alkohol eller drikker man sig ikke fuld kan det være svært at blive fuldt integreret i ungdomslivets fællesskaber

Øget tilbøjelighed til ensomhed blandt unge der ikke drikker alkohol – men dog et klart mindretal der ofte føler sig ensomme

	Føler sig ofte isoleret	Savner ofte nogen at være sammen med	Føler sig ofte holdt udenfor
Drikker ikke alkohol	5,8%	14,2%	4,6%
Drikker sig aldrig fuld	3,3%	7,8%	4,6%
Sjældnere end 1-2 gange om mnd.	7,1%	9,8%	2,3%
1-2 gange om mnd.	4,3%	7,4%	1,2%
Hver uge	3,7%	8,8%	1,1%
Flere gange om ugen	2,2%	5,6%	1,1%
Alle unge	4,8%	8,8%	1,9%

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge vist i tabellen

Kilde: Når det er svært at være ung i DK (CEFU 2010)

Så unges alkoholbrug og fuldskab kunne jo se ud til at mindske deres risiko for ensomhed

Men er nok nærmere et udtryk for, at de unge, der drikker alkohol, er godt integrerede i ungdomslivets fællesskaber, hvor alkohol spiller en betydelig rolle – og altså ikke at alkohol i sig selv modvirker ensomhed

For alkohol er ikke ufarligt

- Jo større alkoholforbrug, desto større risici for fysiske og psykiske helbredsproblemer

Dog som oftest ikke noget unge oplever lige nu, men på sigt

Unge der drikker alkohol har en øget tilbøjelighed til at vurdere eget helbred positivt – til en vis grænse

Hvordan er dit helbred i øjeblikket?			
	Dårligt eller meget dårligt	Hverken godt eller dårligt	Godt eller meget godt
Drikker ikke alkohol	7,5%	16,2%	76,2%
Drikker sig aldrig fuld	7,2%	13,1%	79,7%
Sjældnere end 1-2 gange om mnd.	5,7%	12,1%	82,1%
Er fuld 1-2 gange om måneden	3,8%	11,4%	84,8%
Er fuld hver uge	6,5%	12,6%	80,9%
Er fuld flere gange om ugen	11,6%	11,0%	77,3%
Alle unge	5,6%	12,3%	82,1%

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen.

Kilde: Når det er svært at være ung i DK (CEFU 2010)

For alkohol er ikke ufarligt

- Jo større alkoholforbrug, desto større risici for fysiske og psykiske helbredsproblemer
Dog som oftest ikke lige nu, men på sigt
- Jo større alkoholforbrug, jo større risiko for at udvikle misbrug og afhængighed – også af andre rusmidler
Alkoholikeren er dog som regel en anden – fx den gamle sut
- Jo større alkoholforbrug, jo større risiko for fravær og koncentrationsbesvær
Sjovere at feste end at sidde på skolebænken
- Jo større alkoholforbrug, jo større risiko for negative oplevelser med farlige eller strafbare forhold
Fx slagsmål, spritkørsel og (ufrivillig og ubeskyttet) sex

Så hvordan mon
alkohol påvirker
unges trivsel?

Unge oplevelse af deres eget liv

Hvordan vurderer du livet lige nu?			
	Dårligt eller meget dårligt	Hverken godt eller dårlig	Godt eller meget godt
Drikker ikke alkohol	*1,6%	*14,5%	*83,9%
Drikker sig aldrig fuld	*4,2%	*6,9%	*89,0%
Sjældnere end 1-2 gange om mnd.	*3,1%	*13,5%	*83,5%
Er fuld 1-2 gange om mnd.	*3,2%	*12,1%	*84,6%
Er fuld hver uge	*3,4%	*16,9%	*79,7%
Er fuld flere gange om ugen	*2,6%	*19,4%	*78,0%
Alle unge	3,1%	13,6%	83,3%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Kilde: Når det er svært at være ung i DK (CEFU 2010)

Unge oplevelse af deres selvtillid

Hvordan er din selvtillid?			
	Lav eller meget lav	Hverken lav eller høj	Høj eller meget høj
Drikker ikke alkohol	***9,3%	***19,2%	***71,5%
Drikker sig aldrig fuld	***6,8%	***19,9%	***73,3 %
Sjældnere end 1-2 gange om mnd.	***8,2%	***25,2%	***66,6%
Er fuld 1-2 gange om måneden	***4,8%	***19,6%	***75,6%
Er fuld hver uge	***4,7%	***19,0%	***76,3%
Er fuld flere gange om ugen	***4,4%	***18,9%	***76,7%
Alle unge	6,0%	20,6%	73,4%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Kilde: Når det er svært at være ung i DK (CEFU 2010)

Unge oplevelse af egen popularitet

Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?			
	Mindre populær	Lige så populær	Mere populær
Drikker ikke alkohol	***20,3%	***65,8%	***13,9%
Drikker sig aldrig fuld	***13,9%	***77,2%	***8,8%
Sjældnere end 1-2 gange om mnd.	***9,7%	***80,7%	***9,6%
Er fuld 1-2 gange om mnd.	***4,3%	***81,8%	***13,8%
Er fuld hver uge	***2,1%	***79,4%	***18,5%
Er fuld flere gange om ugen	***1,8%	***70,0%	***28,2%
Alle unge	6,9%	78,8%	***14,3%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Kilde: Når det er svært at være ung i DK (CEFU 2010)

Unge oplevelse af at have problemer der gør deres hverdag svær

Hvor ofte føler du, at du har problemer, der gør det svært at klare hverdagen?			
	Sjældent eller aldrig	Hverken ofte eller sjældent	Ofte eller altid
Drikker ikke alkohol	*71,9%	*13,9%	*14,2%
Drikker sig aldrig fuld	*76,5%	*14,4%	*9,2%
Sjældnere end 1-2 gange om mnd.	*78,8%	*13,6%	*7,6%
Er fuld 1-2 gange om måneden	*80,6%	*11,3%	*8,0%
Er fuld hver uge	*76,8%	*14,4%	*8,8%
Er fuld flere gange om ugen	*80,6%	*11,1%	*8,3%
Alle unge	78,5%	12,7%	8,7%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Kilde: Når det er svært at være ung i DK (CEFU 2010)

Unge, alkohol & (mis)trivsel

- De fleste unge trives – uanset om de drikker alkohol eller ej og uanset om de drikker sig fulde eller ej
- Øget tilbøjelighed til, at unges vurdering af især deres popularitet og af deres selvtillid påvirkes positivt af deres alkoholbrug
Spørgsmålet er så om det udelukkende er positivt at opleve, at man er mere populær end sine jævnaldrende?
- Unge kvinder er med på alkoholbeatet, selvom tallene skjuler kønsforskelle:
Fx er det kun de unge kvinder, der drikker men aldrig drikker sig fulde, som har en øget tilbøjelighed til at have en høj selvtillid og kun de unge kvinder, der ofte drikker sig fulde, som har en øget tendens til at vurdere deres liv negativt

Så (måske) er der set fra
de unges perspektiv
mere at vinde ved at drikke
end ved at lade være?

Hvordan vi så
som ansvarlige voksne
skal forholde os til det
er et åbent men vigtigt spørgsmål

Hvordan håndtere risikoadfærd?

5 pejlemærker til voksenverdenen

1. Hav blik for de unges trivsel og integration i sociale sammenhænge
2. Iværksat forebyggelse når risikoadfærden for alvor tager fart
3. Gør de unge i stand til at hjælpe hinanden
4. At turde dialogen **med** unge om risikoadfærd – er svært, men nødvendigt
5. Unge med misbrug har brug for hjælp – også til social re-integration

Teorier om unge og risikoadfærd

- **Medicineret socialitet**
Rus- og nydelsesmidler bruges af alle til at forstærke, forbedre og manipulere oplevelsen af det sociale
- **Den performative ungdom**
Signaladfærd både til at påvirke andres opfattelse af en og ens eget selvbillede
- **Forbrugsfællesskaber**
Sociale tilhørsforhold signaleres og baseres på forbrug af identitetsskabende rekreative aktiviteter
- **Den individualiserede moral**
Unge er vokset i et moderne samfund uden entydige normer og en klar defineret kollektiv moral. Op til den enkelte om de skal stole på eksperter, politikere osv.

Voksenverdenen og dens institutioners ungekommunikation er ikke altid lige vellykket

- Oplysning kan virke kontraproduktivt
Farligt at beskrive for indgående, skal nødtigt blive en opskrift
- Skræmmekampagner rammer sjældent målgruppen!
Hverken moraliserende skræmmekampagner eller faktaoplysninger rykker adfærden hos særligt mange unge
- Den løftede pegefinger
Ofte oplever de unge at der tales belærende og ned til dem
Andre gange at voksne fremtræder dobbeltmoraliske
- Berøringsangst hos voksne overfor unges risikoadfærd
Kan være svært at tale med unge om deres problemer og smerter – en del voksne savner redskaber & tid hertil
- Det nærværende fravær
Tendens til marginalisering af de unge med problem. De må smides ud, hvis de har for stort fravær, drikker for meget, har hashmisbrug osv. Men hvordan inkluderer dem i fællesskaber der kan hjælpe med at mindske deres risikoadfærd?